

Abies alba (Jedle bělokorá)

synonyma: *A. f. pendula*, *A. subsp. apennina*, *A. subsp. pardei*, *A. var. brevifolia*, *A. var. pardei*, *A. var. podolica*, *Abies argentea*, *Abies baldensis*, *Abies candicans*, *Abies chlorocarpa*, *Abies duplex*, *Abies metensis*, *Abies miniata*, *Abies minor*, *Abies nobilis*, *Abies pardei*, *Abies pectinata f. pendula*, *Abies pectinata var. pendula*, *Abies pectinata var. pendula-gracilis*, *Abies rinzii*, *Abies taxifolia*, *Abies tenuirifolia*, *Abies vulgaris*, *Peuce abies*, *Picea kukunaria*, *Picea metensis*, *Picea pectinata*, *Picea pyramidalis*, *Picea rinzi*, *Picea tenuifolia*, *Pinus abies var. leioclada*, *Pinus abies var. pectinata*, *Pinus baldensis*, *Pinus heterophylla*, *Pinus lucida*, *Pinus nobilis*, *Pinus pectinata*, *Pinus picea*

čeleď: Pinaceae

oblasti: Alpy, Apeniny, Bulharsko, Česká republika, Francie, Jugoslávie, Katalánsko, Makedonie, Německo, Polsko, Pyreneje, Rusko, Severní Karolína, SV Evropa, SZ Evropa, Švédsko, Švýcarsko

Pochází z horských oblastí Evropy, vždy rostla i v naší republice, ale její podíl na zalesnění se stále snižuje. Patří mezi stálezelené rostliny. Dosahuje výšky 40 - 60 (i 65)m, průměru kmene až 2m, šířky do 15m v kuželovém později válcovém tvaru se zaobleným vrcholem (občas nazývaným jako čapí hnízdo). Dožívá se 300 - 500let. Pod zemí vytváří mohutný křovitý kořen. Kůra je hladká, světle hnědá, ve stáří šupinatá. Výhony vyrůstají na rozdíl od smrku vodorovně, jsou drsně ochlupené s nelepivými rezavými nepryskyřičnými vejčitými pupeny na konci. Jehlice vytrvávají 8 - 11let, jsou dlouhé 1,5 - 3 (i 3,5)cm, široké 1,5 - 2mm, mají lesklou tmavězelenou barvu, na rubu mají 2 bílé podélné proužky, konec bývá mírně vykrojený a báze rozšířená. Na spodních větvích jsou 2řadě hřebenitě uspořádané do plochy. Samčí šištice jsou převislé a mají žlutou, namodralou, fialovou nebo červenou barvu, délku 3cm. Samičí jsou válcovité, zelené, později nafialovělé až tmavěhnědé, svislé a přecházejí ve vzpřímené hnědé válcové šišky dlouhé 10 - 15 (i 30)cm s průměrem 3 - 5cm. Po jejich opadu zůstává na stromě tzv. vřeteno, takže na zemi nikdy nenajdete jejich šišky. Semena jsou obvejčitá, načervenalá, dlouhá 0,7 - 1cm a mají 2x delší křídlo. Plodné roky jsou nepravidelné v rozmezí 2 - 6ti let. Dřevo neobsahuje pryskyřici. Používá se ve stavebnictví, zejména v dolech pro tvorbu vzpěr (při zlomení vydávají charakteristický zvuk). Asi největší exemplář v Evropě roste v Bosně v národním parku Sutjeska, která dosahuje výšky 65m. U nás byla největším jedincem "jedle knížete Josefa" u Vyššího Brodu, která má výšku 50m a obvod kmene 6,5m. V současné době její místo přebrala jedle rostoucí u silnice z Karlovy Studánky do Ludvíkova pod Pradědem s obvodem kmene 4,4m. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Aurea'/'Auricoma' - variabilní; jehlice částečně celé žluté, ostatní zelené
- 'Aureovariegata' - žlutopestré jehlice
- 'Badenweiler' - zakrslý rozkladitý habitus s hnízdovitým vrcholem
- 'Barabit's Spreader' - kulovitě rozkladitý habitus; v 10ti letech výška 0,9 - 1,8cm; jehlice menší; roční přírůstek 8 - 15cm
- 'Barabit's Star' - rozkladitý habitus; jehlice tmavězelené; pomalý růst
- 'Boesger Pyramid' - úzký pyramidální habitus; v mládí jehlice tmavězelené
- 'Brevifolia' - zakrslý; jehlice krátké a široké
- 'Candicans' - jehlice bělavé
- 'Columnaris' - vysoký štíhlý sloupovitý habitus; větve bohaté, krátké, stejně dlouhé; jehlice mírně kratší
- 'Compacta'/'Nana Compacta' - zakrslý kulovitý kompaktní habitus; širší než vysoký, hustý; jehlice lesklejší, tmavězelené
- 'Contorta' - větve pokroucené, vodorovné; jehlice husté, tmavězelené, tupé, spodní strana stříbřitá; pomalý nepravidelný růst
- 'Elegans' - zakrslý hustý habitus; jehlice krátké, na konci rozeklané
- 'Fastigiata' - široce sloupovitý habitus; šířka do 3m; větve vystoupavé; jehlice kratší a širší, dlouhé 1 - 2cm, bývají zakřivené vzhůru

- f. flabellata - větve zploštělé, občas i vějířovitě rozšířené
- 'Galbbunt' - nažloutlé jehlice
- 'Green Spiral' - výška 6 - 9m; kmínky jsou zkroucené; krátké větve převislé; jehlice lesklé, sytě zelené
- 'Chmel' - zakrslý; v 10ti letech výška 40cm; větve vodorovné a vějířovité; jehlice zelené
- 'Irramosa' - kmen téměř bez větví; jehlice husté
- 'King's Dwarf' - široký kuželovitý, oválný nebo sloupovitý habitus; v 10ti letech výška 1,8 - 4,5m; listy zelené až bledězelené; roční přírůstek 15 - 30cm
- 'Massonii' - jehlice paprscitě vyrůstající
- 'Metensis' - sloupovitý úzký habitus
- f. microcarpa - šišky malé
- 'Microphylla' - zakrslý habitus; větve krátké, slabé, husté, zimní pupeny malé, červené a pryskyřičnaté; jehlice řídké, malé, na konci tupé, dlouhé 0,8 - 1,5cm
- 'Mladá Boleslav'/'Veselý'/'Jeseník' - široce keřovitý habitus; ve 20ti letech výška 1m, šířka 1,5m; jehlice zelené
- 'Nana' - zakrslý keřovitý kompaktní obvykle nepravidelný habitus; výška do 2m
- 'Nana Globosa' - zakrslý kulovitý habitus; jehlice pravidelněji uspořádané
- 'Pancake' - nízký rozkladitý habitus; výška i šířka do 60cm
- 'Pendula' - výška 10 - 15m; kmen nejdříve rovný, později ohnutý; větve zcela převislé
- 'Pendula Gracilis' - převislé větve delší než u 'Pendula'
- 'Pyramidalis' - v mládí sloupovitý habitus, později kompaktní kuželovitý; výška 7 - 10cm; větve vystoupavé v úhlu 30 - 45°, husté a krátké; jehlice krátké, tmavězelené a lesklé
- f. recurva - větve zpětně ohnuté, téměř převislé
- 'Scarabantia' - zakrslý keřovitý habitus
- 'Schwarzwald' - čarovník; hustý zakrslý habitus; jehlice krátké
- 'Spiralis' - vzpřímený habitus; v 10ti letech výška do 4,5m; větve přitisklé ke kmeni, zkroucené, připomínají spirálu; jehlice zelené
- 'Stricta' - kuželovitý habitus, ne tak přímý jako u 'Pyramidalis'; větve tlusté
- 'Tenuifolia' - jehlice tenké a slabé; pomalý růst
- 'Tenuiorifolia' - jehlice delší a štíhlejší; šišky dlouhé až 30cm
- 'Tortuosa' - zakrslý nepravidelný rozkladitý habitus; větve pokroucené, seskupené a vystoupavé; jehlice nepravidelné, krátké, dlouhé 1,1 - 1,9cm, zelené
- 'Umbraculifera' - deštníkovitý habitus; větve krátké, tlusté, husté, odstávající, později převislé
- 'Variegata' - jehlice nestejně, mírně nažloutlé až bílopestře; slabý vzrůst
- 'Velehrad' - čarovník; plazivý habitus
- 'Virgata' - široce sloupovitý; větve dlouhé 4 - 5m, převislé, na konci mírně vystoupavé

Vyhovují jí smíšené jehličnaté lesy s vlhčí a hlubší vápenitou půdou v teplejších oblastech. Je dobrý zdrojem dřeva. Roste ve výškách 400 - 900m nad mořem. Největší exempláře mají až 45m³ dřeva. Nemá ráda zamokřenou půdu a špatně snáší silné mrazy.

<https://www.rostliny.net/>